

Introduksjon og brukerveiledning

Manual Ability Classification System (MACS) beskriver hvordan barn med cerebral parese (CP) bruker hendene for å håndtere gjenstander i daglig aktiviteter. MACS beskriver fem nivåer. Nivåene baseres på barnets evne til å håndtere gjenstander på eget initiativ, samt deres behov for assistanse eller tilpasning for å utføre tohåndsaktiviteter i hverdagslivet. MACS brosjyren beskriver også forskjellen mellom nivåene slik at det skal bli enklere å fastslå hvilket nivå som best tilsvarer barnets evne til å håndtere gjenstander.

Gjenstandene det refereres til er de som er relevante og passer til barnets alder og som benyttes ved for eksempel spising, påkledning, i lek, tegning eller skriving. Det er gjenstander i barnets nærhet som beskrives - til forskjell fra gjenstander utenfor barnets rekkevidde. Gjenstander som brukes i mer avanserte aktiviteter som krever spesielle ferdigheter som f.eks å spille et instrument, er ikke inkludert.

Når man fastslår barnets MACS nivå skal man velge det nivå som best beskriver hvordan barnet vanligvis utfører oppgaver i hjemmet, på skolen og i nærmiljøet. Barnets motivasjon og kognitive evner påvirker også evnen til å håndtere gjenstander og påvirker derved også MACS nivået. For å få kunnskap om hvordan et barn håndterer ulike gjenstander i hverdagen må man spørre noen som kjenner barnet godt. MACS skal klassifisere hva barnet vanligvis gjør (utførelse), ikke det beste de kan utføre i en spesiell testsituasjon (kapasitet).

MACS er en funksjonsbeskrivelse som kan brukes for å utfylle diagnosen CP med undergrupper. I MACS vurderes barnets samlede evne til å håndtere gjenstander, ikke funksjonen i hver hånd for seg eller hvor godt grep de har. MACS tar derfor ikke hensyn til ulik funksjon i de to hendene, men vurderer hvordan barnet håndterer gjenstander som er relevante for alderen. MACS er heller ikke egnet til å forklare underliggende årsaker til nedsatt evne til å bruke hendene.

MACS kan anvendes for barn fra 4 til 18 årer, men visse begreper må settes i relasjon til barnets alder. Det er opplagt forskjell på hvilke gjenstander det kreves at en 4 åring skal håndtere sammenlignet med en tenåring. Det samme gjelder for selvstendighet, det lille barnet trenger mer hjelp og tilsyn enn det eldre barnet.

MACS dekker hele spekteret av funksjonsnedsettelse som finnes hos barn med CP og inkluderer alle underdiagnosene. Enkelte underdiagnoser forekommer på alle MACS nivåene, for eksempel bilateral CP, mens andre forekommer på færre nivåer, som for eksempel unilaterale CP. Nivå 1 inkluderer barn med mindre begrensninger, mens barn med omfattende funksjonelle begrensninger finnes på nivå IV eller V. Hvis barn uten funksjonsbegrensning skulle klassifiseres i henhold til MACS, så måtte det ha vært på nivå "0".

Hvert nivå inkluderer barn med relativt varierende funksjon. Det er lite trolig at MACS er sensitiv for endringer etter tiltak og behandling, antagelig er MACS nivåene stabile over tid.

De fem nivåene i MACS utgjør en ordinalskala. Det betyr at avstanden mellom nivåene ikke nødvendigvis er like store og der barn med CP ikke er jevnt fordelt over de fem nivåene

Eliasson AC, Krumlinde Sundholm L, Rösblad B, Beckung E, Arner M, Öhrvall AM, Rosenbaum P. The Manual Ability Classification System (MACS) for children with cerebral palsy: scale development and evidence of validity and reliability *Developmental Medicine and Child Neurology* 2006 48:549-554
E-mail: Ann-Christin.Eliasson@ki.se

Norsk kontaktperson: Randi Hoel, Habiliteringstjenesten Vestfold,
E-mail: randi.hoel@SIV.no

Manual Ability Classification System for barn med cerebral parese 4-18 år

MACS klassifiserer hvordan barn med cerebral parese bruker hendene til å håndtere gjenstander i daglig aktiviteter.

- MACS beskriver hvordan barn vanligvis bruker hendene til å håndtere gjenstander hjemme, på skolen, og i nærmiljøet (hva de gjør), og ikke det man vet er deres beste mulige kapasitet.
- For å få kunnskap om hvordan et barn håndterer ulike gjenstander i hverdagen må man spørre noen som kjenner barnet godt og ikke ved en spesifikk testing.
- Gjenstandene barnet håndterer skal vurderes ut fra et aldersrelatert perspektiv
- MACS klassifiserer barnets samlede evne til å håndtere gjenstander, ikke hver hånd for seg.

Hva trenger du å vite for å bruke MACS?

Hvordan barnet håndterer gjenstander i viktige hverdagsaktiviteter som for eksempel i lek og fritid, i måltider og ved av og påkledning

I hvilke situasjoner er barnet selvstendig og i hvor stor grad er det behov for hjelp og eller tilpasninger

- I. **Håndterer gjenstander lett og med godt resultat.** Ingen eller små begrensninger i forhold til med letthet å utføre oppgaver som krever hurtighet og presisjon. Eventuelle begrensninger i å håndtere gjenstander har ingen betydning for barnets selvstendighet i daglige aktiviteter.
- II. **Håndterer de fleste gjenstander, men med noe begrenset kvalitet og/eller hurtighet.** Visse aktiviteter blir eventuelt unngått eller kan kun utføres med en viss vanskelighet. Kan anvende alternative metoder, men evnen til å bruke hendene begrenser vanligvis ikke barnets selvstendighet i daglige aktiviteter.
- III. **Håndterer gjenstander med vanskelighet og trenger hjelp til å forberede og/eller tilpasse aktiviteter.** Utføringen går sakte med begrenset fremgang i forhold til kvalitet og kvantitet. Aktiviteter som er blitt forberedt eller tilpasset kan utføres selvstendig.
- IV. **Håndterer et begrenset utvalg av lethåndterlige gjenstander i tilpassede situasjoner.** Utfører deler av en aktivitet med anstrengelse og begrenset fremgang. Trenger kontinuerlig støtte og hjelp av andre og/eller tilpasset utstyr for å utføre deler av en aktivitet.
- V. **Håndterer ikke gjenstander og har svært begrenset evne til å utføre selv enkel håndtering.** Er helt avhengig av assistanse.

Skille mellom nivå I og II

Barn på nivå I har begrensninger i forhold til å håndtere veldig små, tunge eller skjøre gjenstander som krever god finmotorisk kontroll eller effektiv koordinering mellom hendene. Begrensninger kan også gjelde utførelsen i nye og uvante situasjoner. Barn på nivå II utfører stort sett samme aktiviteter som barn på nivå I, men utførelsen er av dårligere kvalitet eller går langsommere. Funksjonelle ulikheter mellom hendene kan begrense effektiviteten i utførelsen. Barn på nivå II forsøker ofte å forenkle håndteringen ved f. eks å benytte ytre støtte istedenfor å bruke begge hendene.

Skille mellom nivå II og III

Barn på nivå II håndterer de fleste gjenstander selv om utføringen går saktere og med nedsatt kvalitet. Barn på nivå III trenger vanligvis hjelp til å forberede en aktivitet og/eller tilpasse miljøet fordi deres evne til å rekke frem til og håndtere en gjenstand er begrenset. De kan ikke utføre visse aktiviteter, og deres selvstendighet er avhengig av hvor mye støtte de får av omgivelsene.

Skille mellom nivå III og IV

Barn på nivå III kan utføre utvalgte aktiviteter dersom situasjonen forberedes og de får veiledning og god tid. Barn på nivå IV trenger kontinuerlig hjelp underveis og kan på det beste delta meningsfullt bare i deler av en aktivitet.

Skille mellom nivå IV og V

Barn på nivå IV utfører deler av en aktivitet, men trenger kontinuerlig hjelp. Barn på nivå V deltar på det beste med enkle bevegelser i spesielle situasjoner ved f. eks å trykke på en enkel bryter eller av og til holde enkle gjenstander.